

Gerrit-Jan Lammers, een gedreven bezemmaker

Jan Brouwer

Gerrit-Jan Lammers is op 6 april 1933 geboren in Zutphen. Op welke dag dat precies was, weet hij niet en dat vindt hij ook niet zo belangrijk. Gerrit-Jan is geboren in Het Groene Woud, een heel klein buurtschapje, een soort wijkje van de Hanzestad.

Toen hij ongeveer acht jaar oud was verhuisde het gezin Lammers naar een andere buurt, iets meer bij de kern van Zutphen. Gerrit-Jan is, volgens eigen zeggen, van zogenaamde boeren komaf: “Mijn vader was boer en mijn grootvader was tuinder. En van mijn moederskant was het precies hetzelfde. Ook zij kwam van de boerderij. Thuis hadden we een zogenaamd gemengd bedrijf. Een boerderij met een stuk of zes melkkoeien, een paar varkens en een stel kippen. Op het land verbouwden we in hoofdzaak rogge, haver, gerst, aardappelen en voederbieten. Die voederbieten waren natuurlijk voor het vee. De aardappelen werden ook wel in Zutphen en omgeving uitgevent.

Na de Tweede Wereldoorlog kocht mijn vader zijn eerste landbouwtrekker in ongeveer 1951. Dat was een groene Güldner tweecilinder met een dieselmotor. Toen begonnen we ook een soort loonbedrijf. De Güldner werd voor allerlei werk ingezet. Het zwaarste werk was het ploegen. Dan gebruikte onze trekker wel twee liter diesel per uur. Tegenwoordig gebruiken die nieuwe landbouwtractoren wel tot twintig liter diesel per uur!”

Hoewel Gerrit-Jan een echte boerenzoon was, hield hij het boerenleven op een gegeven moment toch voor gezien. Hij trad in dienst bij de melkinrichting te Eefde. Daar werkte hij een jaar of twee. Daarna werkte hij een aantal jaren bij melkpoederfabriek De Berkelstroom in Lochem. Vanaf 1962 werkte hij ruim

twintig jaar bij veevoederbedrijf Reudink. In 1982 ging hij werken bij het beroepsgoederenvervoer.

Heel goede herinneringen bewaart Gerrit-Jan aan zijn laatste dienstverband. Hij werkte, sinds ongeveer 1988, bij boomslepersbedrijf Bosveld te Lochem. Gedurende een aantal jaren werkte hij met een span paarden in de bossen om gevelde bomen weg te slepen. Een foto met een span paarden herinnert aan die gelukkige tijd. Bij een van de boom sleepacties kwam een gevallen boom onder spanning te staan. Hij kreeg een lelijke klap van de boom en brak zijn been. Dat was in 1991. Dit bedrijfsongeluk luidde het einde van zijn betaalde werkzame leven in.

Op een dag kwam Gerrit-Jan in contact met Hendrik-Jan Dijkman, de bekende mandenmaker uit Laren. Gerrit-Jan: “Ze noemen hem eigenlijk Hendrik-Jan Coop. Vroeger werd iedereen genoemd naar de boerderij waarvan hij afkomstig was. Ik raakte met Hendrik-Jan aan de praat over mandenvlechten en bezems binden. Ik kon eigenlijk al bezems binden van huis uit. Vroeger, op de boerderij, maakten we zelf onze bezems. Om de takken samen te binden, gebruikten we het touw van de strobalen. Van Hendrik-Jan heb ik het geleerd met twijg. Op de manier hoe het eigenlijk hoort. Hij heeft het me uitgelegd en een paar keer voorgedaan en toen kon ik het eigenlijk ook!”

Gerrit-Jan is altijd op zoek naar jonge opslag, het liefst in de om-

geving van Lochem. In de maanden januari en februari van dit jaar is hij druk bezig geweest op een terrein aan de Kwinkweerd te Lochem. Van de eigenaar van dat terrein had hij toestemming gekregen om jonge boompjes te oogsten.

Gerrit-Jan: “Als grondstof heb ik eigenlijk boompjes nodig van een jaar of drie oud. De stammetjes hebben dan ongeveer de dikte van een bezemsteel. De onderste takjes zijn zwart en breken als ik er mijn hand langs haal. Dat is het onbruikbare, dode hout. De bovenste takjes zijn groen. Die heb ik nodig voor mijn bezems. Met mijn iep hak ik de jonge berkentakjes van de stam. Ik bos ze op met touw en neem ze mee naar huis. Dan leg ik ze te drogen op de spanten van de loods. Als ze droog zijn, snoei ik ze uit op de gewenste lengte. Daarna sorteert ik ze. Ik stel een bos takken van de goede vorm en lengte samen tot een bezem. Die bos bind ik dan samen met twee wilgentenen, op verschillende hoogte.”

Gerrit-Jan pakt een bos berkentakken en een wilgenteen. Vaardig construeert hij aan één uiteinde van de wilgenteen een lus. De teen wordt om de bos heengeslagen en door de lus getrokken. Hij draait het resterende gedeelte van de teen een aantal keren in het rond. Daardoor ontstaat een soort knoop, waardoor de strak aangetrokken strop niet meer kan losschieten. Het laatste stukje van de teen wordt weggestoken en afgeknipt.

Gerrit-Jan: “Dan pak ik de samengebonden bos en zet de



bezem op zijn kop. Ik stamp de takken stevig aan tot gelijke hoogte. Met mijn iep of met mijn zakmes werk ik de bovenkant van de bos een beetje bij, anders blijven de uiteinden van de takken te gemakkelijk in je broek of rok haken. Tenslotte steek ik, heel nauwkeurig, de steel in het midden van de bovenkant van de bezem. Voor die steel kun je berk, hazelaar, knotwilg of eik gebruiken. Ik adviseer altijd een steel van knotwilg. Die is zacht en licht van gewicht en ligt lekker in de hand.”

Gerrit-Jan Lammers is verknocht aan het bezemmaken. In de tuin achter zijn huis heeft hij een lichtdoorlatend afdak geconstrueerd waaronder hij zijn werkbank heeft opgesteld. Onder het afdak treffen we een grote hoeveelheid stelen, bossen en wilgentwijgen aan, klaar om verwerkt te worden. Gerrit-Jan is een liefhebber van de natuur: “Ik hou er van om in de natuur te zijn. Als ik zo bezig ben, vind ik het heerlijk om de fazanten en de reeën gade te slaan. Ik vind het heerlijk om buiten te zijn en wil bezems maken zolang als ik kan!”

